

Zaključci iz Tirane

Jačanje odgovornosti - Osnaživanje borbe protiv korupcije na Zapadnom Balkanu -

U Tirani, u Albaniji, 4. i 5. marta 2024. godine, održana je međunarodna konferencija na kojoj se diskutovao o regionalnim strategijama za unapređenje kulture integriteta zasnovane na odgovornosti na Zapadnom Balkanu. Domaćini događaja bili su Ministarstvo pravde Albanije, državni ministar Albanije za javnu upravu i borbu protiv korupcije i Globalna inicijativa protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, uz podršku Ujedinjenog Kraljevstva. Ovaj skup je pružio platformu za razmenu iskustava, dostignuća i izazova između ministara pravde, visokih zvaničnika u oblasti pravde i javne uprave, šefova regionalnih agencija za borbu protiv korupcije i predstavnika relevantnih regionalnih i međunarodnih institucija, civilnog društva i akademske zajednice. Sve zainteresovane strane ponovo su naglasile svoju posvećenost borbi protiv korupcije primenom multisektorskog pristupa i razgovarale o ključnom značaju odgovornosti – kako za donosioce odluka, tako i za stručnjake na tehničkom nivou – da bi se izgradila čvrsta osnova za unapređenje agende za borbu protiv korupcije i na nacionalnoj osnovi i širom regiona.

Nadovezujući se na zaključke konferencije u Šibeniku 2022. godine, razgovori u Tirani dotakli su se niza ključnih pitanja koja su od izuzetnog značaja za jačanje integriteta i odgovornosti:

Liderstvo i politička volja: Liderstvo i politička volja su najvažniji za stvaranje i održavanje kulture integriteta. Mnogi učesnici su naglasili da obećanja u borbi protiv korupcije imaju vrednost samo ako se zaista primenjuju.. Stoga političari i visoki zvaničnici u javnoj upravi i privatnom sektoru moraju da pokažu posvećenost svojim primerom. Ovo ne samo da smanjuje rizik od korupcije, već i jača poverenje građana u institucije i vlade.

Veća transparentnost političkog finansiranja: Posebna pažnja posvećena je pitanju političkog finansiranja i pretnji koju regionu predstavlja „[organizovana korupcija](#)“. Ovo uključuje ne samo finansiranje političkih stranaka i izbora, već i politički uticaj i kontrolu nad državnim preduzećima i političku upotrebu i kontrolu javnih nabavki. Učesnici su naglasili da su transparentnost, odgovornost i odgovorno upravljanje javnim resursima ujedno i javno dobro i način jačanja poverenja građana u javne institucije. Takođe je naglašeno da je jačanje integriteta od suštinskog značaja za usporavanje trenda kretanja ka neliberalnim demokratijama i preduslov za pristupanje EU. Istovremeno, istaknuto je da je borba protiv korupcije globalni izazov, koji nije specifičan za bilo koji region ili sektor, i da rizik od korupcije ne prestaje kada se zemlja pridruži EU. Stoga je ključno imati systemske mehanizme uzajamne kontrole, kao i obrazovanje i najbolje prakse koje jačaju društvena antitela za borbu protiv korupcije.

Pravosudni sistem i organi za sprovođenje zakona: Istaknuta je i važna uloga sistema krivičnog pravosuđa, posebno policije, tužioca, sudstva i institucija za borbu protiv korupcije. Učesnici su naglasili da su profesionalni, nezavisni i odgovorni pravosudni organi i organi za sprovođenje zakona od suštinskog značaja za primenu zakona i jačanje kulture integriteta. Njihova efikasnost se povećava

saradnjom i koordinacijom u svim fazama postupaka borbe protiv korupcije. Učesnici su naglasili potrebu za jačanjem prekogranične saradnje, uključujući zajedničke istrage, kako unutar regiona, tako i sa partnerima u zemljama u kojima su aktivne kriminalne grupe sa Zapadnog Balkana.

Tehnologija kao saveznik u borbi protiv korupcije: Iako tehnologija omogućava organizovani kriminal, ona takođe može da igra ključnu ulogu u borbi protiv korupcije i poboljšanju sistema odgovornosti i integriteta. Veća digitalizacija i tehničke inovacije pružaju neviđene mogućnosti za povećanje transparentnosti, poboljšanje pružanja usluga i praćenje koruptivnih obrazaca u procesima upravljanja. Takve inovacije mogu imati posebno značajan uticaj u sektorima sklonim korupciji, kao što su građevinski sektor, javne nabavke i imovinska prava. Nekoliko nacionalnih strategija u regionu fokusira se na upotrebu takvih alata za poboljšanje transparentnosti i odgovornosti.

Obrazovanje o borbi protiv korupcije i pristup usredsređen na građane: Usađivanje kulture poštovanja zakona, posebno među mladima, i podizanje svesti javnosti o šteti koju nanosi korupcija od ključnog su značaja za oblikovanje društava koja deluju na osnovu principa integriteta i odgovornosti. Na konferenciji se raspravljalo o najboljim praksama u obrazovanju o borbi protiv korupcije, kako iz regiona tako i na međunarodnom nivou. Učesnici su naglasili da je pristup usredsređen na građane od suštinskog značaja za informisanje i osnaživanje pojedinaca, jačanje prevencije i stvaranje snage koja će povući održivu implementaciju agende borbe protiv korupcije u regionu. U tom pogledu istaknut je značaj angažovanja civilnog društva. Pored toga, naglašena je i potreba da se mladi angažuju i uključe u kampanje borbe protiv korupcije, a razmatrana je i istaknuta uloga žena u jačanju integriteta u javnim institucijama. Uopšteno, s obzirom na to da korupcija pogađa sve nas, primećeno je da efikasne strategije borbe protiv korupcije zahtevaju pristup koji uključuje celo društvo.

Aspiracije ka Evropskoj uniji: Težnja za pridruživanjem Evropskoj uniji ostaje snažan podsticaj za zemlje Zapadnog Balkana da unaprede reforme odgovornosti i integriteta. Ova konferencija je pružila priliku zemljama regiona da uče iz iskustava zemalja članica i institucija EU, kao i iz najboljih praksi relevantnih regionalnih i međunarodnih organizacija za borbu protiv korupcije. Najvažnije je da su mnoge diskusije istakle zajedničke izazove sa kojima se suočavaju zemlje u regionu, kao i slična iskustva u drugim delovima Evrope i sveta. Kao rezultat toga, učesnici su istakli potrebu za većom regionalnom saradnjom i razmenom znanja sa zemljama i institucijama koje imaju relevantno iskustvo u jačanju integriteta na svim nivoima upravljanja kako u privatnom tako i javnom sektoru.

Različite perspektive, zajednički cilj: Doprinosi aktera civilnog društva, akademika, specijalizovanih agencija i institucija za borbu protiv korupcije, kao i nacionalnih praksi pokazali su raznolik spektar pristupa borbi protiv korupcije. Sastanak je takođe podsetio na postojanje aktuelnih standarda i obaveza, kao što su Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije (UNCAC), kao i na mehanizme za reviziju implementacije, uključujući i UNCAC, krugove evaluacije Grupe država za borbu protiv korupcije (GRECO) i Regionalnu mapu puta za borbu protiv korupcije i nezakonitog finansiranja. Iako ovi instrumenti otkrivaju širok i raznovrstan spektar aktera i perspektiva, naglašeno je da postoji zajednički cilj borbe protiv korupcije i jačanja integriteta.

Na kraju, učesnici su izrazili zahvalnost konferenciji u Tirani i njenim domaćinima, kao i interesovanje za dalje jačanje mreža delovanja, izgradnju mostova između relevantnih aktera i unapređenje regionalne saradnje u borbi protiv korupcije. Predloženo je da se u budućnosti veći naglasak stavi na izazove i mogućnosti lokalne samouprave u borbi protiv korupcije, na jačanje uloge pravosuđa i antikorupcijskih organa, kao i na to kako se bliže i efikasnije povezati sa privatnim sektorom.